

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

 Edu
Tegu | ETTEVÕTLUSÕPPE
PROGRAMM

Uudiskiri

MÄRTS 2017

6

EESSÕNA

Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu 2016. aasta tulemused on kokku loetud ning lühikokkuvõtte avaldame ka käesolevas Uudiskirjas. Heameel on näha, millise hooga on ettevõtlik mõtteviis laienenud Eesti koolidesse. Lisaks anname ülevaate kahest värskelt valminud uuringust. Esimeses uuringus said sõna kolme erineva spetsiifikaga kõrgkooli vilistlased hindamaks ettevõtlusõppe vajalikkust ülikoolis. Teises uuringus selgitati välja, kuidas alustava ettevõtja, investorite ja ühisrahastusplatvormide koostööd tulemuslikumaks ning püsivamaks muuta ja kuidas seda teadmist ettevõtlusõppes rakendada.

Jätkub väliskogemuse jagamise sari ehk seekord käidi Šotimaal sotsiaalse ettevõtluse praktikatega tutvumas. Kevadsemestril kaheksa ülikooli koostöös uut hooaega alustanud äriideede arendamise programm STARTER on osutunud väga populaarseks. Koolinoortest õpilasfirmade omanikud said oma kaupu ja teenuseid pakkuda läbi aegade suurimal õpilasfirmade laadal. See näitab, et eri vanuses noored haaravad aktiivselt kinni võimalustest arendada oma äriideed ja saada ettevõtlusteadmisi ning kogemust.

Õpetajatel ja ettevõtjatel aga tasub kindlasti veel enne suvepuhkust võtta viimast koolituste hulgast.

LIINA PISSAREV
Uudiskirja toimetaja

SISUKORD

- 2 | Ettevõtlusõppe programm Edu ja Tegu laiendab haaret. *MARGIT PARTEI*
- 4 | Ettevõtlus kui üks võimalik karjäärivalik. *KATRIN KIVISILD*
- 6 | Vilistlasuuring rõhutab ettevõtlusõppe vajalikkust õppekavades. *ANNE PÕDER*
- 9 | Äriinglite ja ühisrahastuse võimalused alustavale ettevõtjale.
KÜLLIKI TAFEL-VIA, TIIT ELENURM, SILJA LASSUR
- 13 | Tutvus Šotimaa sotsiaalse ettevõtlusega. *MARIANNE KALLASTE, MARE LEINO*
- 15 | STARTERi avaüritused tõmbasid noori nagu magnetiga
 - 15 | Virtuaalsed lilled, renditud riided ja kaks magamata ööd: kolmas Loomehäkk
 - 17 | Ideede Raju tõi kokku üle 200 ideedest pakatava noore
 - 18 | Jäätis ja kirglikud esinejad motiveerisid STARTERtech edasijõudnute programmis osalejaid
- 19 | Eesti õpilasfirmade rekordlaad vallutas kaubanduskeskused
- 21 | Kevadised koolitused

ETTEVÕTLUSÕPPE PROGRAMM EDU JA TEGU LAIENDAB HAARET

MARGIT PARTEI, seirearuande koostaja

2016. aasta oli ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu jaoks sisutegevustega alustamise ja partneritega koostöö käivitamise aasta. 2016. aastal on programmis ära tehtud palju hädavaajalikku ettevalmistavat tööd, mis on programmi tegevuste efektiivse toimimise aluseks ka järgmistel aastatel.

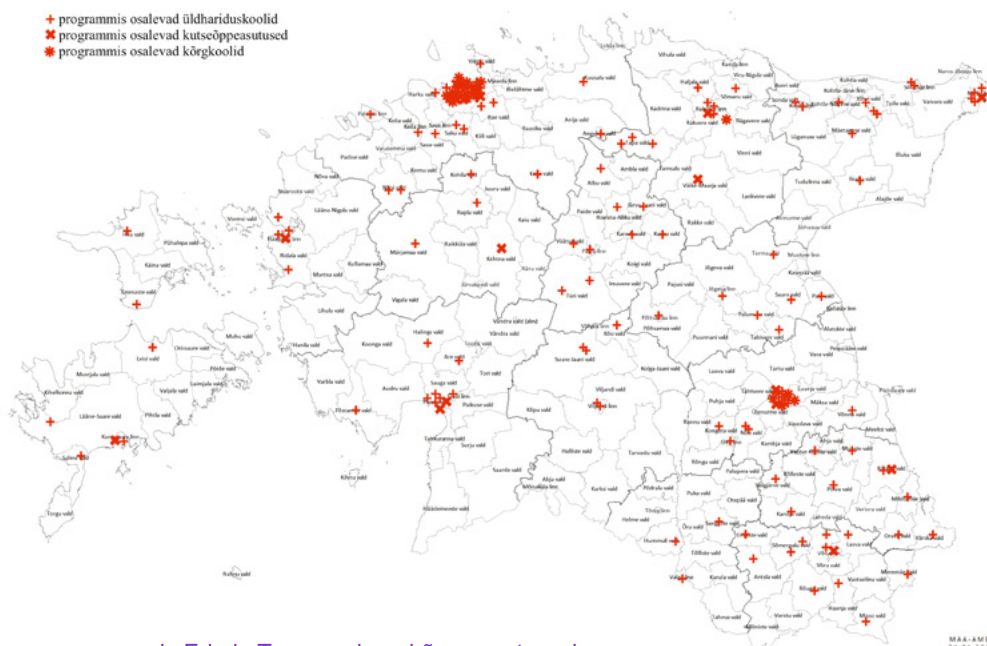
Möödunud aastal oli metoodika, moodulite ja õppevara tegevussuuna töö fookuses ettevõtlusõppe metoodilise raamdokumendi arendamine ja moodulite väljatöötamine. Raamdokumendi osas tehti suuri edusamme ettevõtluspädevuse mudeli arendamisel, definitsioonide määratlemisel ja ettevõtlusõppe rolli määratlemisel. Raamdokumenti täiendatakse ja see valmib täies ulatuses 2018. aasta lõpuks. 2018. aasta lõpuks loodavast 16 ettevõtlusõppe moodulist valmis eelmisel aastal neli moodulit. Kuna olemasolev õppevara ettevõtluse õpetamiseks on killustatud, raskesti leitav ning mitmekesise kvaliteediga, on valminud ka õppuri pädevuste järkjärgulisest arengust ja loodavate ettevõtlusõppe moodulite spetsiifikast lähtuva õppevara kaasajastamise raamistiku esimene versioon.

2016. aastal korraldas ettevõtlusõppe programmi täienduskoolitusi seitse kõrgkooli: kevadsemestril Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool ja Estonian Business School, sügissemestril lisandusid eelnimetatutele veel Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor, Eesti Kunstiakadeemia ja Eesti Maaülikool. Kokku viidi läbi 32 täienduskoolitust, kusjuures osa täienduskoolitusi toimus aasta jooksul rohkem kui üks kord, seega oli erinimelisi koolitusi 24. Kokku osales täienduskoolitustel 424 erinevat inimest, üle viiendiku neist osales rohkem kui ühel koolitusel (koolitustel osalemiste arv: 597). Koolituste tagasiside uuring näitas, et sisu ja koolitajaid hinnati üldjoontes kõrgelt. Kõige enam hinnati selliseid täienduskoolitusi, kus osales nii ettevõtjaid kui ka spetsialiste kõigilt haridustasemetelt, sest seal tekkis oluline dialoog hariduse esindajate ja ettevõtjate vahel. Koolitustelt saadud teadmisi kasutati kõige enam õppe- ja arendustöös, vähem aga teadustöös.

Programmi positiivne mõju oli selgesti märgatav praktilise ettevõtlusõppe arendamise tegevussuuna raames. Junior Achievementi (JA) ettevõtlusõppe programmidesse lisandus 2016. aastal 91 õppeasutust: 88 üldhariduskooli ja 3 kutseõppeasutust. Ida-Virumaa Ettevõtluskeskuse (IVEK) „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammiga liitus 37 uut üldhariduskooli. Enne ettevõtlusõppe programmi ei olnud kohalikud omavalitsused tihti nõus JA ettevõtlusõppe programme ja IVEKi „Ettevõtliku kooli” haridusprogrammi õppeasutuses rahastama, programmid olid seetõttu koolides vähem levinud, kuigi huvi nende vastu säilis. Programmi Edu ja Tegu käivitamine on aidanud suurendada õppeasutuste teadlikkust, ületada rahastamisest tingitud takistusi ja õppeasutuste huvi programmide vastu on olnud hüppeline. Kokku osaleti 2016. aastal IVEKi koolitustel, mis on suunatud koolimeeskondadele, 2570 korda ja JA koolitustel, mis on suunatud ettevõtluse õpetamisest huvitatud õpetajatele, 159 korda.

Eelinkubatsiooni tegevussuunas tegeldi 2016. aastal eelinkubatsiooni raamdokumendi arendamise, mentorvõrgustiku kujundamise ja eelinkubatsiooni põhiprogrammi rakendamisega. Põhiprogrammi „Ideest ärimudelini” rakendati kolme juhtkeskuse eest-vedamisel (Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool ja Tallinna Tehnikaülikool) koostöös kõrg- ja kutsekoolidega nii kevad- kui ka sügissemestril. Brändinimena võeti kasutusele STARTER. Lisaks Tartus ja Tallinnas toimuvatele programmidele rakendati põhiprogrammi ka Pärnus ja Võrumaal. 2015/2016 kevadsemestril lõpetas programmi 61 tiimi, 2016/2017 sügissemestril 68 tiimi. 2016. aasta jooksul lõpetas STARTER programmi edukalt 129 meeskonda (449 osalist 21 õppeasutusest), neist 45 tiimi olid koolidevahelised ja 10 haridustasemetevahelised. STARTERi tagasiside uuring näitas, et nii sügis- kui ka kevadsemestril oli osalenute tagasiside positiivne. Peaaegu kõik osalenud soovitas programmi oma sõbrale ja enamik arvas, et programm aitas nende äriideed hästi edasi arendada. Osalenud hindasid oma ettevõtlike hoiakute arengut programmi vältel ning valdav enamik leidis, et programm on muutnud neid ettevõtlikumaks. Ligi pool osalenutest kavatses oma äriideed edasi arendada. STARTER programmi järeluuringuist selgus, et kõik osalenud on jätkanud STARTERis alustatud ja/või uute äriideede arendamisega. Ligi pooled on registreerinud oma ettevõtte ja peaaegu sama palju on neid, kes kavatsesid seda teha lähitulevikus. Valdav enamik eelistaks karjäärivalikuna töötamist ettevõtte juhina. 2017. aastal on alustatud eelmisel aastal väljaarendatud STARTERi jätkuprogrammi piloteerimist.

2016. aastal toimus programmi Edu ja Tegu raames kompetentside arendamiseks viis õppereisi ja osaleti viiel konverentsil. Kokku osales õppereisidel ja konverentsidel 66 inimest. Välislähetuste tagasiside on olnud positiivne: kõik osalenud omandasid uusi teadmisi, mida pea kõik kavatsesid kindlasti oma töös rakendada asuda, lisaks sai enamik uusi kasulikke tööalaseid kontakte nii Eestist kui ka väljastpoolt. Pooled osalenutest on alustanud koostööd loodud kontaktidega, valdavalt arendus- ja õppetöö alal. Programmi raames on läbi viidud neli väiksemamahulist uuringut ja alustatud kahe longituud-uuringu läbiviimist. Ilmus üks programmi toel valminud teadusartikkel.

Ettevõtlusõppe programmis Edu ja Tegu osalevad õppeasutused
31.12.2016 seisuga

Teavituse ja tunnustamise tegevussuuna raames valmis 2016. aastal ettevõtlusõppe programmi visuaalne identiteet ja ettevõtlusõppe programmi bränd Edu ja Tegu, programmi koduleht <http://ettevotlusope.ee> ja Facebooki leht <http://facebook.com/ettevotlusope> ning hangiti kommunikatsiooniplaan. 2016. aasta sügisel, 26. septembrist kuni 23. oktoobrini kestis programmi avakampaania. 2016. aastal ilmus programmi uudiskiri viis korda, edaspidi ilmub uudiskiri neli korda aastas. Uudiskiri avaldatakse programmi kodulehel ja selle ilmumisest teavitatakse sihtrühmi elektronposti teel. Ettevõtlusõppe programmi inspiratsiooni- ja motivatsiooniüritustel osaleti eelmisel aastal 1168 korda.

Esiletõstmist väärib asjaolu, et tegevused kõigis töörühmades ja tegevussuundades on vaatamata mõningatele takistustele edukalt käivitunud. Tervikuna on programmist osa võtnud 175 õppeasutust ja neist pooled on ettevõtlusõppe vabalt valitud vormid juba kasutusele võtnud. Üldiselt liigub ettevõtlusõppe programm Edu ja Tegu tervikuna seatud eesmärgi suunas.

Edu ja Tegu aastaaruandega saab tutvuda kodulehel

www.ettevotlusope.ee

ETTEVÕTLUS KUI ÜKS VÕIMALIK KARJÄÄRIVALIK

KATRIN KIVISILD, ettevõtliku kooli tegevussuuna juht

Ettevõtlusalane haridus tugevdab õppurite ettevõtlikku suhtumist, aitab valmistada ette nii ettevõtlusmeelseid noori kui ka tulevasi ettevõtjaid. Koolid peaksid nägema suuremat pilti, kus ei piisa ainult koolitatud oskustööliste pakkumisest. Kutsehariduses on tähtis tutvustada noortele eriala õppimise kõrval ettevõtlust kui ühte kutsevaliku võimalust.

Minu nägemuses on ideaalne kutsekool kui ettevõtlikkuskeskus, mis seob endas õppimise ja töömaailma. Kutsekool peaks tulevikus olema just noortele heaks hüppelauaks oma ettevõttega alustamisel.

Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu kutsehariduse töörühm, kuhu kuuluvad oma ala spetsialistid nii kutse- ja kõrgkoolidest kui ka Sihtasutusest Innove, on välja töötanud ettevõtlusõppe valikkursused eraldi põhikooli ja gümnaasiumi lõpetanud noortele, kes on asunud kutsekooli õppima.

Lähtusime põhimõttest, et põhikoolist kutsekooli õppima tulnud õpilasel on pärast ettevõtlusõppe kursuse

läbimist valmisolek – teadmised, oskused, hoiakud – olla ettevõtlik töötaja ja luua iseendale töökoht. Gümnaasiumi lõpetanud kutseõpilasel on ettevõtlusõppe kursuse läbimise järel sellised teadmised, oskused ja hoiakud, et olla ettevõtlik töötaja, samuti ta on valmis looma ning juhtima ettevõtet õpitavas valdkonnas.

Ettevõtlusõppe kursus tugineb järgmistele eesmärkidele:

- ▶ **arendada õppurite ettevõtlikkus- ja ettevõtluspädevust, mis on aluseks ettevõtlikule meelelaadile ja käitumisele;**
- ▶ **suurendada õppurite teadlikkust sellest, et oma kutsealal võib tegutseda ka ettevõtjana;**
- ▶ **õpetada praktiliste ettevõtlusprojektide ja -tegevuste kaudu;**
- ▶ **pakkuda konkreetseid ärioskusi ja -teadmisi, kuidas ettevõtet luua ja seda edukalt juhtida.**

Kutseõppe valdkonnast ja erialast olenemata on kõige tõhusam viis ettevõtluse õpetamiseks anda õppuritele võimalus õppida praktilistes projektides ja tegevustes osalemise kaudu ning saada nii tõelisi ettevõtluskogemusi. Ettevõtluse õpetamise juures ei tohi aga kindlasti ära unustada asjaolu, et ettevõtlusõpe on midagi enamat kui ainult ettevalmistus äritegevuse alustamiseks. Selle kõrval arendatakse ettevõtlikke hoiakuid, mis peaksid võimaldama õppuril oma ideid ellu viia. Ühel hiljutisel seminaril ütles Junior Achievement Eesti tegevjuht Epp Vodja: „Ettevõtlikkust saab õpetada ilma ettevõtlust õpetamata, kuid ettevõtlust õpetada ilma ettevõtlikkust arendamata on kuritegu”.

Nii nagu ettevõtluses on oluline praktiline kogemus, on ka ettevõtlusõppes võtmetähtsus kogemusõppel. Niimoodi on suurem tõenäosus, et noored oskavad rakendada ettevõtluse kohta omandatud teadmisi tõelises elus. Seega on ettevõtlusharidust kutseõppes väga vaja, sest õppurid sisenevad peatselt tööellu ja ettevõtjana tegutsemine võib olla nende jaoks väärt võimalus.

Ettevõtlushariduse laiem eesmärk ongi noorte ettevalmistamine reaalseks eluks – nendest tulevad töötajad või tööandjad ning seetõttu on ka ettevõtete panus ettevõtlusõppe arendamisesse väga oluline. Ettevõtlusõppe kursustel on suur roll kanda just koolivälistel organisatsioonidel. Nimelt on ülimalt oluline, et taolist praktilist õppeainet ei õpetaks ainult ettevõtluskogemusega pedagoogid, vaid ka inimesed, kel on head praktilised kogemused nii ettevõtte asutamisel kui ka juhtimisel.

Hea ettevõtja, kes Sa oled ka ise lõpetanud kutsekooli ja saanud sealt hea hariduse oma edaspidiseks edukaks karjääriks – nüüd on Sinu aeg oma kooli vilistlasena anda oma panus järeltulijate kasvatamiseks ettevõtlikeks ja edukateks inimesteks! Seda on lihtne ja põnev teha ettevõtlusõppe kaudu!

Kui Sul on soovi ja huvi ettevõtlusõppe kursustel kaasa lüüa, või soovid esitada küsimusi, siis olen meeleldi nõus Sulle igakülgset teavet jagama.

katrin.kivisild@innove.ee

VILISTLASUURING RÕHUTAB ETTEVÕTLUSÕPPE VAJALIKKUST ÕPPEKAVADES

ANNE PÕDER, Eesti Maaülikool

Ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu (edaspidi programm Edu ja Tegu) raames valmis kolme kõrgkooli vilistlaste uuring õppekavadele, kus vajadus ettevõtluspädevuse (ettevõtlusteadmised, oskused ja hoiakud) arendamise järele on suurem. Uuringust selgus, et ettevõtlusõppe ei puuduta kaugeltki ainult majanduserialasid, vaid hoopis loominguliste erialade lõpetajad seovad end sageli kooli lõppedes ettevõtlusmaailmaga.

2016. aastal programmi Edu ja Tegu raames läbi viidud Eesti Maaülikooli (EMÜ), Eesti Kunstiakadeemia (EKA) ja Eesti Ettevõtluskõrgkooli Mainor (EEK Mainor) vilistlaste uuringu eesmärk oli uurida vilistlaste ettevõtlustegevust ja saada tagasisidet kõrgkoolis omandatud ettevõtluspädevuse arendamise võimaluste kohta. Kõrgkoolidele on see info vajalik senise ettevõtlusõppe analüüsiks ja edasiarenduseks. Uuringus kogutud teavet kasutatakse programmi käigus väljatöötamisel olevate õppemoodulite sisu planeerimiseks, aga ka õppejõudude täienduskoolituseks. Uuringus väljatöötatud küsimustikku on võimalik kasutada teistel kõrgkoolidel, samuti võib nii mõnigi tulemus olla laiendatav teistele kõrgkoolidele. Internetipõhisele küsitlusele vastas 1682 vilistlast, neist EMÜst 1457 inimest, EKAst ja EEK Mainorist oli vastanute arv vastavalt 114 ja 111.

Ettevõtjaks loetakse uuringus FIEt, äriühingu või MTÜ asutajat või juhatuse liiget. Ettevõtjaid oli kõikide vastajate hulgas ligi 38 protsenti, nendest kolmandik tegutses uuringu läbiviimise hetkel ettevõtjana ja alla kümnendiku oli selleks ajaks ettevõtlustegevuse lõpetanud. Viimasel kümnel aastal kõrgkooli lõpetanud vastajatest veerand tegutses uuringuküsitlusele vastamise ajal ettevõtjana, aga erinevused kõrgkoolide kaupa on suured. EKA vastanud eristuvad teiste kõrgkoolide vastanutest just suure ettevõtjana tegutsejate ja kõige väiksema palgatöötajate osakaalu poolest, samas kui EMÜ ja EEK Mainori viimase kümne aasta lõpetanutest vastajate hulgas oli ettevõtjaid kummaski alla veerandi.

Õppekavagrupiti oligi ettevõtjate osakaal suurim kunstide õppekavade lõpetanute hulgas, sellele järgnesid ärianduse ja halduse, arhitektuuri ja ehituse, põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse õppekavade lõpetanud. Madalaim oli ettevõtjate osakaal bio- ja keskkonnateaduste õppekavagrupi vilistlaste hulgas.

„Sügisel vilistlasuuringu tulemuste tutvustamisel EMÜ õppekavajuhtidele oli meie üks peamine sõnum, et ettevõtlusõppe ei puuduta ainult majanduserialasid, vaid suurim vajadus ettevõtlusõppe järele on just mittemajanduserialadel ja selle aktuaalsus tuleneb reaalsest elust. Veerand meie lõpetajatest hakkab

kümnendi jooksul ettevõtjaks ja mida aeg edasi, seda suurem on ettevõtjate osakaal. Enne 2005. aastat lõpetanud vilistlaste hulgas oli praegu ettevõtjana tegutsejate osakaal 40 protsenti ja lisaks nendele veel 10 protsenti vastajaid oli praeguseks ettevõtlustegevuse lõpetanud. EMÜ andmetes on näha, et ettevõtlusaineid läbinute hulgas on ka ettevõtjate osakaal suurem. Ettevõtlusõppe roll on julgustada üliõpilasi oma ideid realiseerima ning samas anda neile teadmised ja oskused, mille baasil nad saavad oma ettevõtteid üles ehitada,“ rõhutab Jüri Lehtsaar, programmi Edu ja Tegu koordinaator EMÜs. Samuti näeme nendest tulemustest, et kui üliõpilane ei näe end kohe ettevõtjana, siis kümnendi jooksul võib see muutuda ja kui on olemas vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud, siis on tal kergem alustada.

Ettevõtlusainete läbimine kõrgkooli ja õppekavati on olnud väga erinev. Küsitlusele vastanud EEK Mainori lõpetajatest, samuti EMÜ ärianduse ja halduse õppekavade viimase kümne aasta lõpetajatest nimetasid sisuliselt kõik vastajad ettevõtlusainete läbimist. Kõrgkoolis olid ettevõtlusaineid läbinud põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse, samuti tehnika, tootmise ja tehnoloogia ning arhitektuuri ja ehituse erialade vastajatest enam kui pooled, bio- ja keskkonnateaduste ja veterinaaria puhul alla poole vilistlastest. Uuringus osalenud kunsti õppekavagrupi lõpetanute – kõik EKAs – oli ettevõtlusaineid läbinuid kõige vähem. Nende hinnangud õpingute jooksul omandatud ettevõtluspädevusele ja ettevõtlusega seotud teemade piisavusele olid teistega võrreldes keskmiselt oluliselt madalamad. Ettevõtlusõppe läbinute väike osakaal, aga samas teistest oluliselt suurem ettevõtjana tegutsejate protsent näitab suurt vajadust ettevõtlusõppe järele EKA õppekavades.

Rahulolu oma erialateadmistega hindasid vilistlased suhteliselt kõrgelt. Ettevõtlusaineid läbinud vastajate rahulolu ettevõtlusteadmistega oli väiksem. Hinnangud erinesid oluliselt õppekavagrupiti – kõrgeim oli rahulolu ärianduse ja halduse puhul, madalaim veterinaaria, arhitektuuri ja ehituse ning bio- ja keskkonnateaduste puhul.

MILLIST ETTEVÕTLUSPÄDEVUST VAJAB ETTEVÕTLIK NOOR?

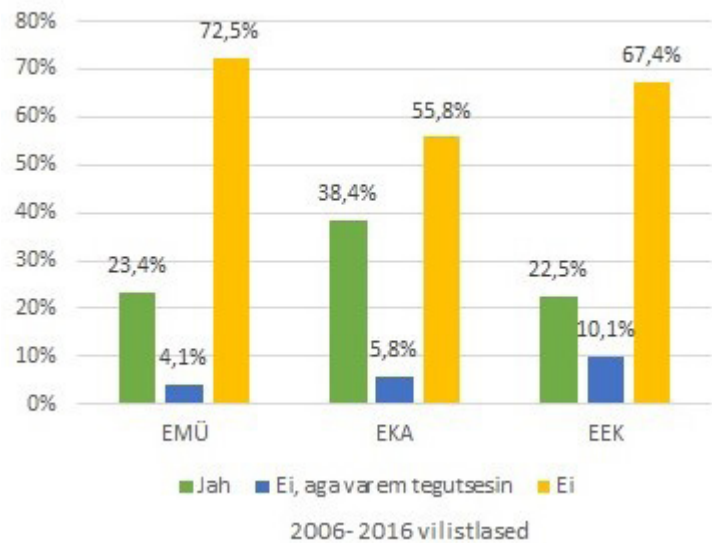
Finantsalased teadmised, ettevõtlusalased teadmised ja juhtimisoskused said EMÜ ja EKA lõpetajatelt keskmiselt kõige madalamaid hinnanguid küsimuses, kuidas õpingud aitasid kaasa ettevõtlusega seotud teadmiste ja oskuste omandamisele. Vilistlaste hinnangul aitasid kõrgkooliõpingud kõige enam kaasa teadmisele ja oskusele, kuidas oma teadmisi ja oskusi pidevalt täiendada. EEK Mainori ja EMÜ vilistlased hindasid muudest pädevustest kõrgemalt ka meeskonnatööoskuse ja planeerimisoskuse teket. EEK Mainori vastajad hindasid lisaks veel suhtlusoskuste, ettevõtlusalaste teadmiste; EMÜ vastajad suulise ja kirjaliku väljendusoskuse ja iseseisvuse teket õpingute käigus. EKA lõpetajad eristusid ootuspäraselt just andes kõrgeimaid hinnanguid loovusele, aga rõhutasid samuti, et õpingud aitasid kõige rohkem kaasa veel kriitilise mõtlemise, enda oskuste kriitilise hindamise ning uute ideede ja lahenduste väljatöötamise oskuste tekkele. EEK Mainori puhul said teistest küsimuses loetletud pädevustest keskmiselt mõnevõrra madalama hinnangu just loovus, uute ideede ja lahenduste väljatöötamine, kuid lisaks ka kontaktvõrgustike loomine, IKT oskused, riskijulgus. Ettevõtlusaineid läbinud vastajad hindasid ootuspäraselt kõrgemalt ettevõtlusega seotud pädevuste omandamist kõrgkoolis. Kõige suuremad olidki vahed hinnangutes, kas õpingud aitasid kaasa ettevõtlusalaste ja finantsalaste teadmiste tekkele, kuid ka juhtimisoskuse, IKT kasutusoskuse ja enesekindluse kujunemisele.

EEK Mainor on ettevõtlusharidust pakkuv erakõrgkool ja seega oli ka ootuspärane, et võrreldes teiste uuringus osalenud koolidega oli nende küsitlusele vastanud vilistlaste rahulolu ettevõtlusõppega ning hinnangud ettevõtlusega seotud pädevustele keskmiselt kõrgemad teiste kõrgkoolide vilistlaste hinnangutest. Küsimuses, millistest teadmistest ja oskustest on jäänud vastajatel tööalases ja ettevõtlustegevuses vajaka, tõid EEK Mainori ja EMÜ vastajad enim välja ettevõtte riskide hindamise ja ettevõtte juhtimisega seotud oskusi. EEK Mainori

puhul nimetati keskmiselt enam vajakajäämisi ka tootmistehnoloogiate ja tootmisprotsesside juhtimise ning tootearenduse teemades. EMÜs jäi vajaka lisaks veel äriõiguse ja lepingute sõlmimise; ettevõtte loomise ja käivitamise oskusi. EKA küsitlusele vastanud lõpetanute hinnangutes nähti suuremat vajadust maksude; ettevõtte finantsjuhtimise, tulude ja kulude planeerimise; raamatupidamise; äriõiguse ja lepingute sõlmimise; turunduse alaste teadmiste ja oskuste järele. Ettevõtlusaineid läbinud vastajate hinnangutes oli loogiliselt puudujääk nendes teadmiste ja oskuste valdkondades väiksem. Ettevõtlusaineid mitteläbinud vastajad hindasid kõige suuremaks oma puudujääke äriõiguse ja lepingute sõlmimise, ettevõtte finantsjuhtimise, tulude ja kulude planeerimise, ettevõtte loomise ja käivitamise, maksude ja ettevõtte juhtimise valdkondades.

Uuringut kokku võttes toob Jüri Lehtsaar välja: „Uuringus osalenud kõrgkoolide ja erialade kaupa on senine ettevõtlusõpe, vilistlaste ettevõtlustegevus ja vajadused väga erinevad. Igal kõrgkoolil on oma tugevused ja oma kitsaskohad. Kui EEK Mainori ja EKA puhul on tegemist väikse arvu erialadega ja spetsialiseerunud kõrgkoolidega, siis EMÜ on nendest oluliselt suurem ning ülikooli õppekavades on suured erinevused ettevõtlusõppe mahus. EMÜ vilistlastest tegutseb aga suur osa ettevõtjana sekundaarsektoris ehk töötlev tööstuse, energeetika-, gaasi- ja veevarustuse ja ehituse alal ning primaarsektoris ehk põllu- ja metsamajanduse, jahinduse-kalanduse või maavarade kaevandamise alal. Nende tegevusliikide eripärasid on ettevõtlusõppe kujundamisel tarvis arvestada. EKAt iseloomustab suur ettevõtjate osakaal küsitlusele vastanud vilistlaste hulgas, kellest valdav osa tegutseb ainult paaris väga spetsiifilises tegevusvaldkonnas. See tähendab, et tulenevalt eriala eripäradest on vajadused nii ettevõtlusõppe mahu, ülesehituse kui ka käsitletavate teemade suhtes üsna erinevad. Ettevõtlusõppe programm ongi oluline võimalus arendada mooduleid, mis lisaks ettevõtlusalase üldpädevuse andmisele pakuksid üliõpilastele teadmisi ja oskusi, mis vastavad konkreetse kõrgkooli ja eriala vajadustele.“

Ettevõtjana tegutsemine

Anne Pöder, Kaire Vahejõe, Helis Luik, Jaanus Janson, Kelli Turmann, Aiki Pärle. „**Eesti Maaülikooli, Eesti Kunstiakadeemia ja Eesti Ettevõtluskõrgkooli Mainor vilistlaste ettevõtlusuuring**”. Tartu, 2017

ÄRIINGLITE JA ÜHISRAHASTUSE VÕIMALUSED ALUSTAVALE ETTEVÕTJALE

KÜLLIKI TAFEL-VIIA, TIIT ELENURM, SILJA LASSUR, Tallinna Ülikool

Estonian Business Schooli ja Tallinna Ülikooli eestvedamisel ning koostöös Tartu Ülikooliga valminud uuringust selguvad ettevõtjate ja äriinglite ootused üksteisele ning nende koostööks vajalikud faktorid. Samuti nähtub, et äriinglite ja ettevõtjate erinevatele rollidele ja ootustele õppetöös suurema tähelepanu pööramine on võti ettevõtluse edendamiseks. Uuring valmis ettevõtlusõppe programmi Edu ja Tegu raames.

Äriidee ja ettevõtte arendamise edukus sõltub ettevõtjate võimekusest rahastada äritegevust ja rakendada nõustajatena ettevõtteväliseid rahastajaid. Pikaajalise rahastuse saavutamine on võtmeküsimus innovaatiliste iduettevõtte puhul, kus võib kuluda aastaid arendustööd, enne kui suudetakse saavutada positiivne rahavoog. Äriinglid täidavad alustava ettevõtluse rahastamisel olulist rolli äriidee väljaarendamise selles faasis, kus ettevõtte asutaja(te)l ei ole piisavalt raha, et kasvufaasi jõuda. Eesti Äriinglite Võrgustik ESTBAN käsitleb äriinglina eraisikut, kes investeerib oma isiklikku raha eelkõige seemne- või stardifaasis ettevõtetesse ning on valmis lisaks pakkuma ettevõtjale strateegilist tuge alates investeeringust kuni ettevõttest väljumiseni. Ühisrahastusplatvormide areng viimastel aastatel on loonud väikeettevõtjatele lisavõimalusi kapitali hankimiseks. Erinevalt äriinglitest, kus investoriks on üksikisik või investorite grupp, toimub ühisrahastusplatvormide kaudu kapitali kaasamine laiemalt auditooriumilt, mis tähendab, et ka investori tähendus ja investorite ring on oluliselt laienenud.

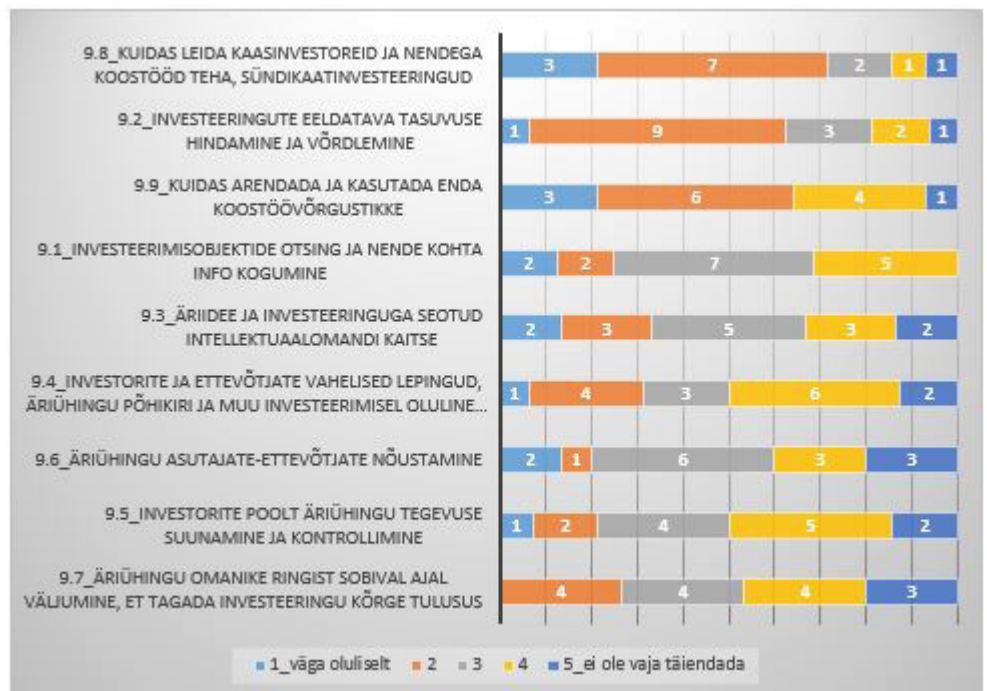
Uuringu eesmärk oli välja selgitada äriinglite ja ühisrahastuse platvormide ning alustavate ettevõtjate koostöö eeldused ja takistused, arvestades ärimudelite erinevusi, et anda sisend programmi Edu ja Tegu ettevõtlusmoodulite ja eelinkubatsiooni programmide ning täienduskoolituste arendamisesse.

Kokku tehti uuringu raames 38 intervjuud, sh intervjueeriti 19 äriinglit-investorit, 2 ühisrahastusplatvormi esindajat ning 17 ettevõtjat. Intervjuude tulemused esitati kolme vaatenägemisega: äriinglite vaade, ühisrahastusplatvormide esindajate vaade ning rahastust kaasanud ettevõtjate vaade.

EDU TAGAVAD KOMPETENTSUS, KOOSTÖÖ JA KOMMUNIKATSIOON

Äriinglite investeerimisloogikat iseloomustab eelkõige soov teenida äriühingu väärtuse kasvult tulu. Ettevõtjatega koostöö arendamisel näevad investorid kõige sagedamini takistusena ettevõtlustiimi ebapiisavat pühendumist ja pädevust

nende poolt arendatava äriidee elluviimiseks. Tih-
ti mainiti takistusena ka
tehnoogilise lahenduse
ebaselgust, tehnoloogiliste
riskide alahindamist või
valdkonnapõhise tehnolo-
ogilise pädevuse puudu-
mist tiimis, eriti infotehno-
loogiaga seotud äriideede
puhul. Lisaks mainitule
pidasid äriinglid ettevõtjate
nõrkuseks ka sihtturu ja
klientide vähest tundmist
ja äriidee nõrkust, sh selle
vähest turupotentsiaali,
tehnoogilise lahenduse
vähest läbitöötatust või visiooni puudumist, kuidas kujundada ettevõtte terviklik toimimisviis
tootearendusest turunduseni.

Joonis 1. Milliste teemade osas ja kui suurel määral peaksid Eestis tegutsevad äriinglid oma teadmisi ja oskusi täiendama? Ettevõtjate arvamus

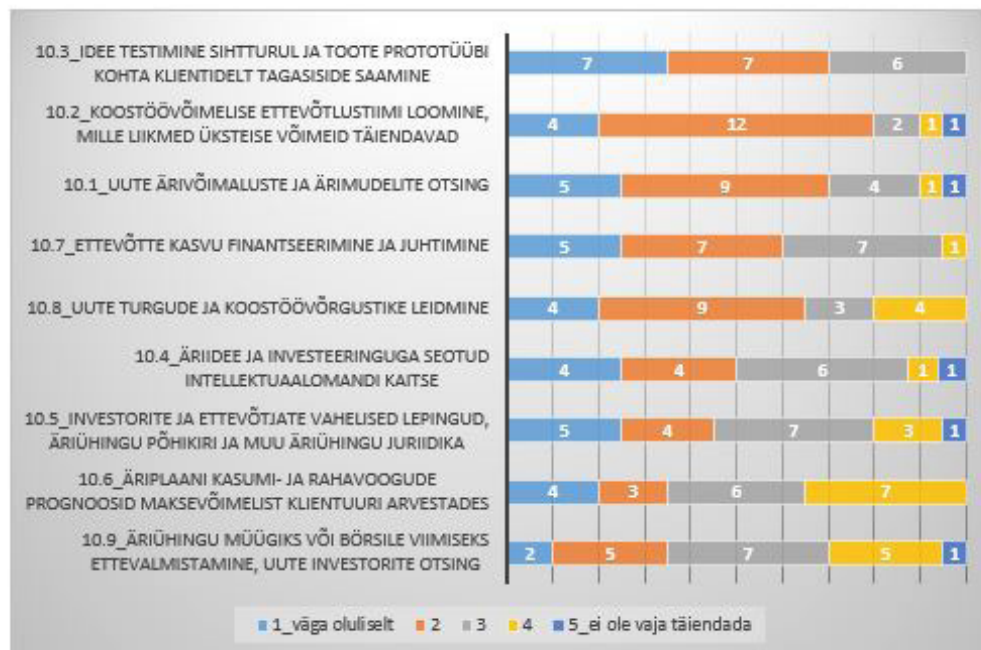
Ühisrahastusplatvormide esindajate vaade esitati kahe Eesti osaluspõhise ühisplatvormi kogemuse põhjal – Fundwise ja Funderbeam. Mõlema platvormi loomise ajendiks oli suurendada ettevõtete kasvuks vajalike rahastusallikate hulka. Mõlema platvormi esindajad peavad valdkonnast olulisemaks asjaolu, et a) ettevõtte peab ise olema kommunikatsioonivõimeline ja b) toode või teenus, mida ettevõtte arendab ja pakub, peab olema investoritele, aga ka laiemale üldsusele arusaadav. Suurt lisaväärtust ühisrahastuse platvormi kaudu raha hankimisel nähakse teavitusel ja turundusel – see annab võimaluse tutvustada oma ettevõtet ja oma toodet või teenust laiale ringile.

Ettevõtjad arvavad kõige enam, et investeeringu edukaks kaasamiseks on oluline omada head – tugevat, kompetentset ja pühendunud – tiimi, nägemust turu suuruselt ja äriidee kasvupotentsiaalset, aga ka toimivat rahastamise mudelit ja arusaama tasuvusest. Ettevõtjate ja investorite arvamused põhjustest, miks investeering on investorite poolt jäänud tegemata, läksid lahku. Investeeringute hankimise protsessis, aga ka investeerimisjärgsetes olukordades tekkivate võimalike lahkarvamuste põhjustena nähti üksmeelselt eelkõige vajakajäämisi kommunikatsioonis, sh oskamatus mõista teist osapoolt ja erinevat suhtlemise „keelt”. Äriinglitelt raha kaasanud ettevõtjad tõid erimeelsuste põhjusena välja ka erineva nägemuse strateegiast. Ühisrahastusplatvormidelt raha kaasanud ettevõtjad pidasid koostöö takistuseks ka investorite vähest teadlikkust ühisrahastuse kaudu investeerimisest ja sellega kaasnevatest nõuetest ja reeglitest.

Põhijoontes leidsid uuringus kinnitust erinevused investorite ja ettevõtjate teadlikkuses ning arusaamades rollidest ja koostöö tähtsusest ettevõtlusprotsessis. Äriinglite rollist tuleneb vajadus nende koostöös alustavate ettevõtjatega mõista ettevõtlustiimi arengu ja äriarenduse ajatelge. Samuti on vaja ühitada ettevõtte asutajate tulevikuvision ja koostöösalistate ootused investeeringute tootlusele ning investeeringust väljumise ajahorisondi

suhtes. Koostööpraktikas on olulisel kohal ühelt poolt operatiivne infovahetus, usalduse loomine ja tugevdamine, teiselt poolt äriinglitepoolne ettevõtjate nõustamine äriarendamise eesmärgil ning kolmandaks, uutele turgudele sisenemiseks vajalike kontaktide loomine ehk võrgustumine.

Ettevõtjate ja investoritega läbiviidud intervjuud kinnitasid selgelt rahvusvahelist praktikat, et ühisrahastusplatvormide areng on ka Eestis avardanud raha kaasamise võimalusi ettevõtetele ning laiendanud investorite ringi ehk on loonud võimalusi inimestele, kes soovivad investeerida väikeste summadega ning ettevõtetesse, kelle tooteid, teenuseid nad ise tarbivad. See tähendab, et investorite ring koosneb järjest mitmekesisema taustaga inimestest. Enamik uuringus osalenud investoritest oli varasema ettevõtjakogemusega. See tõttu võib öelda, et ettevõtjate teadlikkus investeerimistsüklist on vähesem kui investoritel, kuna ettevõtjatel endil enamasti investeerimiskogemus puudub. Ühisrahastusplatvormide lühikese ajaloo ja kiire arengu tõttu on nii ettevõtjate kui ka investorite teadlikkus ja oskus selles keskkonnas tegutseda veel vähene.

Joonis 2. Milliste teemade osas ja kui suurel määral peaksid äriinglite koostööpartneriks sobivad alustavad ettevõtjad oma teadmisi ja oskusi täiendama? Äriinglite arvamus

ETTEVÕTLUSÕPE VÕIKS ARENDADA NOORTE NII ETTEVÕTLUSE KUI KA INVESTEERIMISE ALAST TEADLIKKUST

Uuringu tulemuste põhjal tehti ettepanekuid ettevõtlusõppe arendamiseks nii üldise ettevõtlusõppe strateegia ja juhendmaterjalide, ettevõtlusõppemoodulite, täienduskoolituste kui ka eelinkubatsiooni programmi edasiarendamise võttes.

Äriinglite ja ettevõtjate intervjuudest ilmneb (kasvu)ettevõtetesse investeerimise ja nende ettevõtete eduka arendamise seos ettevõtluspädevuse mitme komponendiga. Uuringu fookuses olid eeskätt sotsiaalsed oskused – koostöö investorite ja ettevõtjate vahel. Intervjuude tulemustest aga nähtub, et ühel või teisel moel puudutati põhimõtteliselt kõiki viit ettevõtluspädevuse põhikomponenti: motivatsioon ja uskumused; mõtlemisoskused; sotsiaalsed oskused; mõtestatud teadmised keskkonnast ja nende rakendamisoskus ning eetilisus ja väärtuspõhisus.

Uuringu tulemused tõstavad esile rea teemasid, mis vajavad ettevõtlusõppes edaspidi enam tähelepanu. Investorid ootavad ettevõtlusõppe arendamise tulemusena (uutelt) ettevõtjalt: tugevamat ettevalmistust ideede valideerimiseks sihtturul, sh välisturgudel; ladusamat meeskonnatöövõimekust; äriidee elluviimise etappide täpsemat eesmärgistamist. Eraldi vajab ettevõtlusõppe arendamisel tähelepanu osapoolte – investorite ja ettevõtjate – rollide

ning neist tulenevalt erinevate ootuste mõistmine. Osapoolte vahelise koostöö parema laabumise eesmärgil tuleks ettevõtlusõppes pöörata enam tähelepanu varase faasi investorite ja ettevõtjate rollidele ettevõtte arenduses. Tuleb käsitleda nii ettevõtja kui ka investori rolli ettevõtte väärtuse hindamisel, aruandluses ja tagasiside andmises-vastuvõtmises äriarenduse protsessis, mentorlussuhetes ja investorite väljumisel investeringust. Sealhulgas vajab ettevõtlusõppes enam tähelepanu ettevõtjate ja investorite suhete õigusliku reguleerimise temaatika, sh koostöösuhete lepingulise reguleerimise võimalused. Samuti on oluline parandada suhtlemisvõimekust, et vähendada üksteisest möödarääkimisest ja mittemõistmisest tulenevaid probleemseid olukordi. Investorite arvates tuleks ettevõtlusõppes lihvida ka äriidee esitlemisoskust: treenida oskust esitada oma äriideed piiratud ajalimiidi piires, vältides seejuures stereotüüpseid esitlusviise, mis sageli ei ava äriidee abil lahendatavat probleemi ja realistlikku vaadet potentsiaalsele turule.

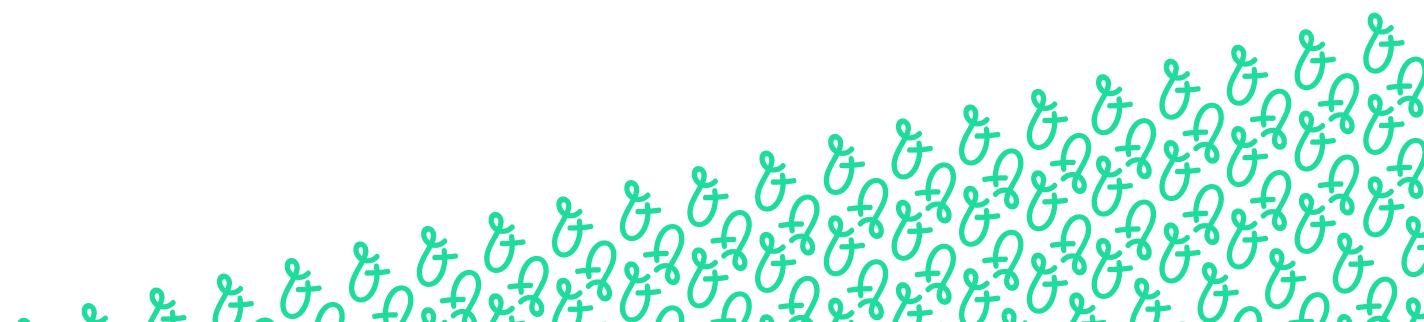
Ettevõtlusõpe on suunatud äriideid arendavatele ettevõtjatele, aga ka äriarenduse tulevas-tele rahastajatele. Seejuures tuleb arendada ka kodumaiste investorite ettevõtluspädevust, et tugevdada nende võimekust teha investeringuid äriinglina või ühisrahastusplatvormide kaudu. Ühisrahastusvõimaluste arenemise tulemusena on investori roll tänapäeval oluliselt mitmekesisem ning samuti on investorite hulk märkimisväärselt laienenud. Samad investorid võiksid olla ka väärtuslikud mentorid ja seda kõike tuleb täienduskoolituste planeerimisel arvesse võtta.

ETTEVÕTLUSÕPE ANNAB TEADMISED JA KOGEMUSE

Kiirelt kasvavate uute ehk iduettevõtetega (ingl k *start-up*) seotud äriinglid rõhutasid praktilise kogemuse kaudu õppimise tähtsust. Olulise vahelülina akadeemilise õppe ja investori ning ettevõtja koostöös nähti eelinkubatsiooni ja muid selletaolisi õppevorme, kus kaasatakse eri valdkondade esindajaid. Samuti annab vabamas vormis õpe võimaluse toetada ettevõtlusest enam huvitatud õppureid ja nende meeskondi. Eelinkubatsiooni programmi üks väljund on ettevõtjate ettevalmistamine investeringute kaasamiseks, lisaks annab eelinkubatsioon hea aluse mentorsidemete ja ettevõtja-investor-suhtluse tekitamiseks.

Lisaks ettevõtjatele vajalike pädevuste süvendatumale õpetamisele tuleb kaaluda ettevõtlusõppe alusmoodulites investori vaate avamist ettevõtlusprotsessis ning investeerimisealaste teadmiste edastamist reaalse tegevuse kaudu. Investeerimisobjektide otsing, koostöövõrgustike arendamine ja kaasinvestorite leidmine on ettevõtlusõppe teemad, kus saab rakendada interaktiivset, tegevuspõhist ehk praktilise tegevuse kaudu õppimist. Programmi Edu ja Tegu raames alustatakse ka vastava metoodika ja õpivara väljatöötamist.

*Tiit Elenurm, Silja Lassur, Külliki Tafel-Viia, Liina Joller, Külli Hansen, Marek Mühlberg.
„Äriinglite ja ühisrahastuse võimalused alustavale ettevõtjale“. Tallinn, 2017.*

TUTVUS ŠOTIMAA SOTSIAALSE ETTEVÕTLUSEGA

MARIANNE KALLASTE, Tallinna Tehnikaülikool
MARE LEINO, Tallinna Ülikool

Lõppenud aasta detsembris külastas programmi Edu ja Tegu 9-liikmeline grupp Edinburgi ja Glasgow piirkonda Šotimaal, tutvumaks sealse sotsiaalse ettevõtlusega. Šotimaa soovib olla selle valdkonna vedaja Euroopas, seega on Eestis sotsiaalse ettevõtluse rakendamiseks kõige kasulikum õppida just nende kogemusest.

Külastasime sotsiaalseid ettevõtteid, asutusi mis tegelevad sotsiaalse ettevõtluse õpetamise ja arendamisega ning kohalikke omavalitsusi, kes toetavad oma piirkonnas sotsiaalse ettevõtluse arengut. Õppereisi korraldajad **Mervi Raudsaar** ja **Roger Evans** suutsid mahutada kahe ja poole päeva sisse 12 kohtumist – see on juba logistiliselt ettevõtluse kõrgem pilootaaž, millest võib järeldada, et kui valdkonna parimad asjatundjad midagi ette võtavad, on tulemus sisukas ja kvaliteetne.

Kohtumised praktikutega olid väga huvitavad ja õpetlikud. TLÜ sotsiaalpedagoogika dotsendile **Mare Leinole** jättis erilise mulje riikliku organisatsiooni Social Firms Scotland arendusjuhi **Jayne Chapelli** jutt koolieelikute ettevõtlusõppest. Selgus, et Šotimaal on lapsed juba viiendast eluaastast alates sotsiaalsest ettevõtlusest teadlikud. Küsimuste ja arutelude käigus saime teada, et koolieelikutel kujundatakse eeskätt väärtusi ja mudilastel luuakse õigeid valmidusi pigem südames kui mõistuses. Näiteks küsitakse lastelt: „Mida sa teeksid, kui näeksid...”, „Kuidas üritaksid sina seda probleemi lahendada?” jne. Seega on oluline, et mõistetak sotsiaalse ettevõtlikkuse ideed juba maast madalast. Social Firms Scotlandi eestvedamisel koostatakse väikelaste ja üldhariduskoolide õpetajatele õppematerjale – peamiselt töölehti jms, ettevõtlusõpikuid üldhariduse jaoks veel pole. Miks mitte mõelda mainitud idee juurutamise peale ka Eestis.

Glasgow Caledonia ülikooli sotsiaaltöö keskuses võttis meid vastu sotsiaalse ettevõtluse õppejõud **Michael Roy**. Keskus Yunus on oma nime saanud Nobeli laureaadi professor Muhammad Yunuse järgi, keda võib seoses nn vaeste panga – Grameen Bank – algatamisega pidada sotsiaalse ettevõtluse loojaks. Michael Roy on avaldanud teadusartikleid sotsiaalse ettevõtluse teemadel ning tal on ka praktiline kogemus sotsiaalsetes ettevõtetes. Selles keskuses on võimalik õppida magistri- ja doktoriõppe programmis ning kõik tegevused on seal seotud kolme ühiskondliku väljakutsega, mis on kirjas ka ülikooli teadusstrateegias: kaasav ühiskond, täisväärtuslik elu ning säästlik keskkond. Nii mikroökoonoomika, sotsiaalse ettevõtluse kui ka tervisemajanduse alased teadustööd keskenduvad seal tervisele ja heaolule abivajavates kogukondades. Koostöö Glasgow Caledonia ülikooli Yunus-keskusega võiks aidata ka Eestis välja töötada sotsiaalse ettevõtluse õppekava

või mooduleid ja samas saaksime nendega jagada oma kogemust, kuidas sotsiaalset ettevõtlust õpetada teistele erialadele ja valdkondadele.

Grassmarket

SOTSIAALNE ETTEVÕTLUS – TAASKASUTUS, LÖPP TOIDU RAISKAMISELE JA TÖÖD KODUTUTELE

Lisaks haridusega seotud asutustele käisime mitmes sotsiaalses ettevõttes. Väga põnev oli kuulata heategevusorganisatsiooni Grassmarket Community Project juhi **Jonny Kinrossi** lugu Grassmarketi kohvikute arengust. Kui mõni aasta tagasi olid nad olukorra ees, kus pidasid plaani külastajate vähesuse tõttu kohvik sulgeda, siis väike ärimudeli muutus on praeguseks tekitanud olukorra, kus avatakse ka teine kohvik. Mis siis sellise muutuse tõi? Nimelt leiti uuteks koostööpartneriteks giidid, kes oma ekskursioonigruppidega hakkasid kohvikus peatusi tegema. Muidugi osteti sel ajal ka kohvi ja saiakesi ning ettevõtte sai uue hoo. Kasu oli mõlemapoolne, sest ka giidid said enda korraldataval jalgsiekskursioonil turistidele elamuse pakkuda. Tegemist on heal eesmärgil töötava kohvikuga, mis pakub suurepärase kohvi ja kus saavad tööd eri põhjustel kodutuks jäänud inimesed. Töö ja suhtlemine annavad neile tagasi inimväärikuse ning võimaldavad oma elu taas jalgele saada.

Bike Station

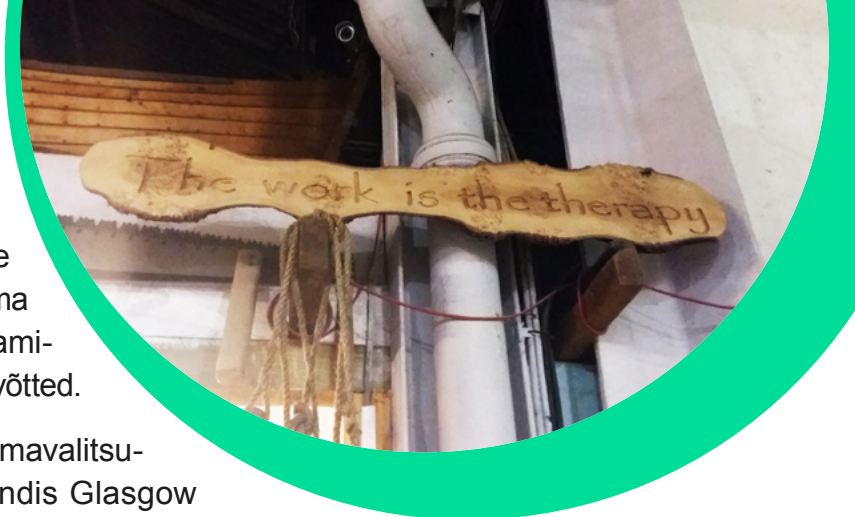
Lisaks kohviku pidamisele on Grassmarketi projekti raames võimalik teha ka ehitustöid ning nad rendivad ruume üritusteks. Tegevuste mitmekülsus on sotsiaalsete ettevõtete puhul oluline, sest ainult üks tegevus ei taga piisavat stabiilsust. Hea näide selle kohta on ka The Bike Station, mis tegeleb peamiselt jalgrataste parandamise ja remonditud rataste müügiga. Ümbruskonnast toovad inimesed neile vanu ja katkiseid rattaid ning need kas parandatakse või kasutatakse teistele ratastele varuosadeks. Samas on nad ka aktiivsed rattamatkade korraldajad, viivad läbi jalgrattasõidu koolitusi ning käivad aeg-ajalt ajutiste rattaparandustöökodadega ülikoolide juures. See tagab neile piisavalt tegevust ja jätkusuutlikkuse.

Sotsiaalse ettevõtte üks oluline tunnus on, et ei elatu ainult toetustest ja riigipoolsest abist, vaid teenitakse ka ise kasumit. Selliste ettevõtete toimimisest võiksid saada ideid oma tegevuste planeerimiseks ja mitmekesistamiseks ka Eestis tegutsevad sotsiaalsed ettevõtted.

Hea ülevaate sellest, kuidas kohalikud omavalitsused toetavad sotsiaalseid ettevõtteid, andis Glasgow linnavalitsuses Co-operative Glasgow juht **Alan Davidson**.

Ta selgitas, kuidas on võimalik nii üksikisikul kui ka sotsiaalsel ettevõttel taotleda rahalist toetust kogukonna heaks linnavalitsusega koostöös tehtavatele tegevustele. Selliseid koostöötoetusi on linnavalitsus välja andnud juba aastast 2013 ning üks koostööprojektidest on Fareshare. Selle projektiga üritatakse vähendada ühiskonnas toidukaupade raiskamist. Nimelt toodetakse piirkonnas toitu rohkem, kui tarbitakse, mistõttu suur osa toidust hävitatakse. Fareshare projekti kaudu toimetab linnavalitsus koostöös sotsiaalse ettevõttega MoveOn liigselt toodetud toidu abivajajateni, aidates sellega vähendada raiskamist ning võimaldada toidu jõudmist puudust kannatavate inimesteni.

Õppereisil kogetu andis väärtuslikku teadmist sotsiaalse ettevõtluse moodulite, nende õpiväljundite ja kaasuste arendamiseks ning reisilt kaasa toodud kogemusi saavad osalejad integreerida oma igapäevatöösse õpetaja, õppejõu või spetsialistina. Õppereis andis ideid, mida ja kuidas saaks Eestis sotsiaalse ettevõtluse valdkonnas korraldada, hoolimata sellest, et seadusandluse tasemel pole sotsiaalse ettevõtluse määratluseni veel jõutud.

STARTERI AVAÜRITUSED TÕMBASID NOORI NAGU MAGNETIGA

VIRTUAALSED LILLED, RENDITUD RIIED JA KAKS MAGAMATA ÖÖD: KOLMAS LOOMEHÄKK

Baltimaade suurim üliõpilaste ja õppurite loomemajanduse häkaton toimus 27.-29. jaanuaril.

Meelalahutuse ja digitaalse innovatsiooni ühendanud kolmanda Loomehäki võitjaks tuli meeskond **Thank You** <http://www.thankyouapp.eu> NO99 teatri juhi **Paul Aguraiujaga** eesotsas. Võitjad arendasid 48 tunni vältel välja lahenduse esinejate tänamiseks mikromaksetega mobiiliäpi vahendusel.

Teise koha pälvis meeskond **Wear My Closet**, kes ehitas rõivarendiplatvormi, mis laseb inimestel oma riideid ajutiselt välja üürida. Kolmanda koha sai meeskond **Fashlab**, kes ehitas täisteenuse, mis aitab moetööstusel kiirelt ideest tooteni jõuda.

Loomehäkki kaaskorraldanud DIGIXi juhi **Martin Aadamsoo** sõnul oli žüriil auhindu ühtlase taseme tõttu keeruline jagada, kuid võitnud Thank You on ideaalne projekt nädalavahetuse häkatoniks – see lahendab reaalse probleemi ja loob töötava rakenduse, mille saab kohe kasutusse võtta.

Tallinn Music Weeki eriauhinna pälvis meeskond **KIFT**, kes lõi veebilehe pisiürituste reklaamiks ja hindamiseks. Eesti Kunstiakadeemia eriauhinna pälvis meeskond Wear My

Closet. Euroopa Liidu Interreg projekti CrossMo-

tion 10 000-eurone auhind läks meeskonnale **Hoopy**, kes lõi mängustatud ja arendava mobiilirakenduse laste telefonikasutuse piiramiseks. DIGIXi auhinna sai meeskond **Fiction Feel**, kes aitab mobiilirakenduse abil pakkuda kirjanduslikke ringkäike teostes mainitud reaalsetes paikades. Publikauhinna saanud AlarmHub laseb inimestel saata mobiiliga oma tuttavatele äratushelinaid.

Kolmandal Loomehäkil osales ligi 90 häkkijat ja kõik 16 alustanud meeskonda jõudsid 48 tunni järel projekti esitluseni. Kahe päeva jooksul olid neile abiks Loomehäki mentorid **Rain Rannu** Fortumost, **Dea Martinjonis** FundWise'ist, Eesti äriinglite võrgustikku (Est-BAN) kuuluv tehnoloogiaekspert **Kaspar**

Hanni, **Sander Gansen** Shipitwise'ist,

Kaili Kleemeier Deekitist, **Virgo Sillamaa**

Music Estoniast, **Helena Almqvist** Protexist

ning Startup Wise Guys kiirendi taustaga tehnoloogiaekspert **Calum Cameron**.

Loomehäkki korraldasid digitaalse loovmeedia inkubaator DIGIX, Tallinna Ülikooli avatud akadeemia ja STARTERcreative ning Tallinna Ettevõtlusinkubaatorid.

STARTERcreative programmijuhi **Marek Mühlbergi** sõnul võib häkatoniga rahule jääda, sest tase on kord-korralt läinud tugevamaks ning meeskondade loomingulisus ja nutikus annab alati põhjust üllatamiseks.

Loomehäki võitjameeskond

Pildigalerii

Video

IDEEDE RAJU TÕI KOKKU ÜLE 200 IDEEDEST PAKATAVA NOORE

MAARJA KORDEMETTS

Inspiratsiooniüritus „Idee Rahu. 100 ideed, mis muudavad maailma“ tõi 16. veebruaril Dorpati konverentsikeskusesse kokku üle kaheksaja ideedest tulvil noore Tartust ja kaugemalt, et üheskoos erinevate valdkondade murekohtadele lennukaid lahendusi välja pakuda. Maailmakohviku formaadis toimunud üritusel juhtisid arutelusid ja jagasid oma inspireerivaid lugusid üle kahekümne kogenud ettevõtja.

Kolmandat korda toimunud Idee Rahu algas ettevõtjatest peaesinejate kõnedega – oma lugusid jagasid Skype asutamise juures olnud ja Eesti kõige kiiremini kasvava tarkvara- ning tootearendusfirma Mooncascade kaasasutaja **Asko**

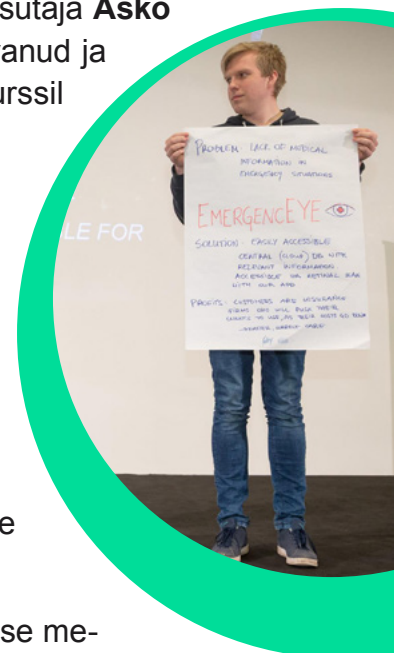
Seeba ning Ideelabori STARTER programmist välja kasvanud ja sel hooajal Senior Gym'i nimelise ideega Ajujahi konkurssil osalev **Eda Vallimäe**.

Peale inspireerivate kõnede kuulamist jagunesid osalejad teemalaudadesse, mille aruteluteemad varieerusid kosmosetehnoloogiast disainilahendusteni ja tervishoiust jagamismajanduseni – hingelähedase teema leidis endale igaüks. Arutelusid juhtisid Sprayprinteri, ESTCube'i, Fundwise'i, Wisemile'i, SportID, Your Design Works, Psühhobuss, 1oT jt ettevõtete asutajad.

Õhtu lõpus esitles iga laudkond kõigile osalejatele oma kõige rajumat ideed, nende seas näiteks

- ▶ **silmaskänner**, mille kaudu saab vaid ühe silmapilguga kogu info inimese meditsiinilise tausta ja seisukorra kohta;
- ▶ **nutikas prügikast**, mis tuvastab prügi tüübi ja reageerib ise vastavalt sellele;
- ▶ **spordi-Tinder**, et panna inimesed rohkem liikuma ja erinevaid spordialasid proovima;
- ▶ **kõikehõlmav start-up-veebiportaal**, mis kaasab start-up'id, investorid jt osapooled ning loob soodsa keskkonna võimsa start-up-kogukonna tekkeks Tartus.

Inspiratsiooniüritusel esmakordselt osalenud Tartu Ülikooli tudeng **Merili Kaasik** oli üllatunud, kuivõrd hästi õnnestus tal igapäevaelu Idee Rahuks pöimida: „Tõesti vinge, kuidas igapäevaelu annab sisendi uute ja innovatiivsete ideede sünniks – näiteks rääkisime lauas pikalt, kuidas viipekeelelõlgi töö muutuda võib!“ muljetas Kaasik.

Fotogalerii

UTTV video

JÄÄTIS JA KIRGLIKUD ESINEJAD MOTIVEERISID STARTERTECH EDASIJÕUDNUTE PROGRAMMIS OSALEJAID

Värvilised sokid, mõnusad kott-toolid ja vahvljäätis ning muidugi inspireerivad esinejad motiveerisid TTÜ Mektory STARTERtech edasijõudnute programmi avaüritusele kokku tulnud noori, kes kevadsemestril oma äriideega esimese müüginäid proovivad jõuda.

20. veebruaril TTÜ Mektory hubaseks elutoaks muutunud saalis aset leidnud STARTERtech'i *Advanced*-programmi avalöök keskendus kirglikkusele, kui ettevõtluses läbilöömise olulisele komponendile, tuletamaks noortele meelde, millest kõik alguse saab. Avaüritusel osales üle 150 ettevõtlushuvilise rohkem kui 15 erinevast haridusasutusest. Kokku registreeris STARTERtech *Advanced*-programmi 32 meeskonda.

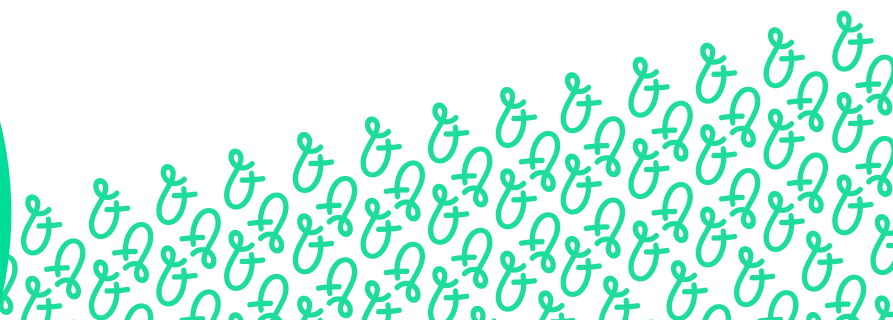
Inspiratsiooni oma ideid kirega edasi arendada pakkusid avaüritusel koomik **Louis Zezeran**, laulja ja spordientusiast **Uku Suviste**, koolinoorte äriideede konkursi Bright Minds võitjad **Jaanus** ja **Hendrik Tomson**, investeerimisguru **Jaak Roosaare** ja majandusekspert **Kristjan Lepik** ja TTÜ keemia professor **Mihkel Kaljurand**.

Esmakordselt keskendub STARTERtech programm sellel kevadel *start-up*-meeskondadele, kellel on idee juba olemas, kuid ei oska sellega edasi minna. Ettevõtlushuvilised saavad võimaluse arendada mentorite ja ekspertide toel oma äriidee esimeste klientide ja prototüüpideni. TTÜ Mektory STARTERtech *Advanced*-programm kutsub ja ootab häid mentoreid, kes enam kui 30-le *start-up*-meeskonnale võiks nõu anda. Rohkem infot STARTERtech *Advanced*-programmi kohta – anu.oks@ttu.ee, 620 3497.

Mõned esinejatelt kõlama jäänud soovitused:

- ▶ Kirg toodab energiat ja energia paneb tegutsema.
- ▶ Lugemine treenib aju.
- ▶ Hoia sõpru, kes Sind arendavad ja hästi mõjuvad.
- ▶ Investeerimine kingib tulevikus rohkem vaba aega oma harrastuste jaoks.
- ▶ Tunnista kaotust ja leia uus viis oma tahtmise saamiseks. Vahepeal tuleb võitmiseks enne kaotada.

Vaata ka ürituse fotosid ja
live esinemisi Facebookis

EESTI ÕPILASFIRMADE REKORDLAAT VALLUTAS TALLINNA SUURIMAD KAUBANDUSKESKUSED

11. veebruaril toimus Tallinnas, Kristiine ja Rocca al Mare keskuses kõiki seniseid osalusrekordeid purustav Eesti õpilasfirmade laad 2017, mis ühtlasi kandis ka Euroopa õpilasfirmade laada JA Marketplace 2017 Tallinn aunimetust. Rekordlaadal osales 230 õpilasfirmat, kellest 30 on kohale saabunud välisriikidest. Välja jagati ligi 30 auhinda 15 kategoorias.

Kristiine keskuses valiti kõige paremaks tooteks Tallinna Vanalinna Hariduskolleegeiumi noorte **ÕF Lämp**, kes toodab puidust valmistatud disainilampe (juhendaja **Kristel Rannaääre**).

Rocca al Mare keskusest pälvis sama auhinna **ÕF Festera** Hugo Treffneri Gümnaasiumist, kes pakub oma klientidele biojäätmel põhinevaid lagundavaid innovaatilisi prügikaste (juhendaja **Ülle Seevri**).

Õpilasfirma Lämp
toode

Parima teenuse auhind läks Kristiine keskuses seekord õpilasfirmale **Laps Kooli** Tallinna Lilleküla Gümnaasiumist, kes vähendab läbi iseloodud äpi lapsevanemate aega ja tipptunni ummikuid (juhendaja **Lagle Matto**). Rocca al Mare keskuses tunnustati sama preemiaga **ÕF Crufty** Tallinna Reaalkoolist, kes on toob kunsti läbi enda loodud veebipoe koju kätte rohkemate inimesteni (juhendaja **Ene Saar**).

Müügipremia pälvisid Kristiine keskuses õpilasfirma **Natür** Rakvere Reaalgümnaasiumist ning Rocca al Mares **ÕF Portwa** Tallinna 21. Koolist. Stiilipremia pälvisid õpilasfirma **Leivapoised** Vanalinna Hariduskolleegeiumist (juhendaja **Kristel Rannaääre**) ning minifirma **Unikad** (juhendaja **Maria Sikk**).

Parimaks rahvusvaheliseks Kesk-Läänemere maade õpilasfirmaks valiti õpilasfirma **U-cloud**. Lisaks jagati suur hulk eripreemiad.

JA Eesti direktori **Epp Vodja** sõnul oli laad erakordne mitmel põhjusel. „Lisaks sellele, et väljas oli rekordiline arv õpilasfirmasid, torkasid laadal silma rahvusvahelised õpilasfirmad oma üllatavalt hea koostööga ja hästi läbimõeldud toodetega. Samuti on eestlaste keskmine tase hämmastavalt palju paari viimase aastaga tõusnud. Tänavused tooted lähtusid rohkem kliendi vajadustest ja noorte tahe müüa on märkimisväärselt viimaste aastatega võrreldes kasvanud.

Minister tervitas
ettevõtlikke noori

Eripreemiad Kristiine keskuses:

► **Kõige innovaatisem õpilasfirma** – **ÕF Laps Kooli** (Tallinna Lilleküla Gümnaasium, juhendaja **Lagle Matto**), kes töötab välja äppi, mis muudab vanemate jaoks laste kooliviimise mugavamaks.

► **Innovaatiline õpilasfirma** – **ÕF Leivapoisid** (Vanalinna Hariduskolleeegium, juhendaja **Kristel Rannaääre**) pälvis innovatsioonipremia suurepärase vana idee taaselustamise eest. Nemad pakuvad purgis leivasuppi.

Kõige innovaatisemale õpilasfirmale on auhinnaks ärimudeli nõustamine SEB-s ja kutse Ajujahi hooaja avasaate ühisvaatamisele.

Eripreemiad Rocca al Mare keskuses:

► **Kõige innovaatisem õpilasfirma** – **CBEwB WoodVibe** (Eesti-Läti-Rootsi-Soome ühisõpilasfirma), kes pakub puidust käsitöö kõrvaklappe.

► **Innovaatiline õpilasfirma** – **CBEwB ChildAware** (Rootsi-Soome ühisõpilasfirma) pälvis innovatsioonipremia pagulaslastest kirjutatud lasteraamatu eest.

► **Innovaatiline õpilasfirma** – **ÕF Crufty** (Tallinna Reaalkool, juhendaja Ene Saar), pälvis SEB ja Ajujahi eripremia. Noored vahendavad Eesti kunstnike teoseid veebipoes.

Lisaks jagati veel hulk eripreemiaid silmapaistavamatele noortele ettevõtjatele.

Õpilasfirma
Leivapoisid

Õpilasfirma Piirilinna
Pommid

Õpilasfirma Portesa -
parim müügistrateegia

KEVADISED KOOLITUSED

APRILL

03.04.2017

Mentorluse meistriklass – koolitus ettevõtjatele.

A.Lauteri 3, Tallinn
(Estonian Business School)

06.04.2017

Ettevõtlusest lihtsalt ja praktiliselt.

Suur-Sõjamäe 10a, Tallinn
(Ettevõtluskõrgkool Mainor)

06.04. ja 11.05.2017

Uute tehnoloogiatega kasutamine ettevõtlusõppes.

Ehitajate tee 5, Tallinn
(Tallinna Tehnikaülikool)

10.04 ja 15.05.2017

Ettevõtlikkuspädevus õppeprotsesside kirjeldustes I.

Lõõtsa 4, SA Innove ruum 108
(Tartu Ülikool)

12.04. ja 19.04.2017

Sotsiaalne ettevõtlus.

Narva mnt 4, Tartu (Tartu Ülikool)

21.04.2017

Ettevõtlusõppe baasmoodulite rakendamine 4. ja 5. taseme kutseõppe õppekavades.

Tallinn, Narva mnt 25

24.04 ja 04.05.2017

Ettevõtlusest lihtsalt ja praktiliselt.

Suur-Sõjamäe 10a, Tallinn
(Ettevõtluskõrgkool Mainor)

25.-26.04.2017

Koolide ja ettevõtete koostöö - miks ja kuidas kaasata ettevõtteid?

Raekoja plats 2, Narva
(Tartu Ülikool)

MAI

09.05 ja 18.05.2017

Ettevõtlusest lihtsalt ja praktiliselt.

Suur-Sõjamäe 10a, Tallinn
(Ettevõtluskõrgkool Mainor)

09.05. ja 16.05.2017

Uute tehnoloogiatega kasutamine ettevõtlusõppes.

Narva mnt 25, Tallinn
(Tallinna Ülikool)

31.05. ja 7.06.2017

Õppijate meeskondi toetavate juhendajate koolitus – kuidas tulemuslikult suunata ja motiveerida?

A.Lauteri 3, Tallinn
(Estonian Business School)

AUGUST

23.08. ja 29.08.2017

Õppijate meeskondi toetavate juhendajate koolitus – kuidas tulemuslikult suunata ja motiveerida?

A.Lauteri 3, Tallinn
(Estonian Business School)

► **LISAINFO** koolituste kohta: Ülle Kesli, ulle.kesli@ut.ee

► **ETTEVÕTLIKU KOOLI** koolitustega saab tutvuda veebilehel <http://evkool.ee/koolitused>, täpsem info ja registreerumine: Kristi Krilovs, kristi.krilovs@ivek.ee

► **JUNIOR ACHIEVEMENT EESTI** ettevõtlusprogrammide metoodiliste koolitustega saab tutvuda veebilehel <http://ja.ee/koolitus>, täpsem info ja registreerimine: Merike Elmik, junior@ja.ee, tel 621 0998.

LÄHEMALT PROGRAMMIST:

ettevotlusope.ee

hm.ee/ettevotlusope

facebook.com/ettevotlusope

KONTAKTID:

KRISTI PLOOM - Haridus- ja Teadusministeerium, programmijuht

Kristi.Ploom@hm.ee

MARGE TÄKS - Tartu Ülikool, programmi sisujuht, metoodika
ja õppevara tegevussuuna juht

Marge.Taks@ut.ee

ÜLLE KESLI - Tartu Ülikool, täienduskoolituse tegevussuuna juht

ulle.kesli@ut.ee@ut.ee

KATRIN KIVISILD - SA Innove, ettevõtliku kooli tegevussuuna juht

Katrinn.Kivisild@innove.ee

PIRET ARUSAAR - Tartu Ülikool, eelinkubatsiooni tegevussuuna juht

Piret.Arusaar@ut.ee

MERVI RAUDSAAR - Tartu Ülikool, uuringute ja seire tegevussuuna juht

Mervi.Raudsaar@ut.ee

LIINA PISSAREV - Tartu Ülikool, teavituse ja tunnustuse tegevussuuna juht

Liina.Pissarev@ut.ee

INES KERIKMÄE - Tartu Ülikool, programmi finantsjuht

Ines.Kerikmae@ut.ee

Uudiskirjas kasutatud fotod:

Marianne Kallaste, Margit Partei, Külliki Tafel-Viia, Andres Tennus, Ralf Raava, Donna Mägi, Edmond Mäll

